

ЛІТЕРАТУРА:

1. Баринов В.А. Справочник менеджера / В.А. Баринов. – М.: АДС, 2007. – 215 с.
2. Бондаренко В. І. Формування іміджу майбутнього вчителя технологій в системі виховної роботи педагогічного університету: [монографія] / В. І. Бондаренко. – Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2015. – 460 с.
3. Бондаренко І.С. Іміджологія у системі гуманітарних знань: культурно-освітні стратегії: монографія / І. С. Бондаренко; Держ. ВНЗ "Запорізь. нац. ун-т" М-ва освіти і науки України. – Запоріжжя : ЗНУ, 2016. – 302 с.
4. Бугрим В.В. Іміджологія / Іміджмейкінг: навч. посіб. / Валентин Бугрим; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ: Київський університет, 2013. – 255 с.
5. Вергун Д.В. Соціокультурні контексти проектування та функціонування концепту іміджу: автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 / Вергун Денис Володимирович; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2017. – 20 с.
6. Веснин В.Р. Менеджмент / В.Р. Веснин. – М.: Проспект, 2006. – 502 с.
7. Витке Н. Организация и одиночный работник / Н. Витке // Вопросы организации и управления. – 2017. – № 3. – С. 45-58.
8. Виханский О.С. Менеджмент: учеб. для студ. образоват. учреждений сред. проф. образования / О.С. Виханский, А.И. Наумов. – М.: Гардарики, 2007. – 429 с.
9. Данильчук Л. О. Формування професійно-особистісного іміджу майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Данильчук Лариса Олексіївна; Житомирський держ. ун-т ім. Івана Франка. – Житомир, 2007. – 20 с.
10. Еропкин А. Имидж руководителя: монография / А. Еропкин. М.: Эксмо, 2006. – 341 с.

REFERENCES

1. Barinov V.A. Directory of the manager / V.A. Barinov.– Moscow: ADS, 2007.– 215 p.
2. Bondarenko V.I. Formation of the image of the future teacher of technologies in the system of educational work of the pedagogical university: [monograph] / V.I. Bondarenko. – Slovyansk: Publishing house of V.I. Matorina, 2015.– 460 p.
3. Bondarenko I.S. Imageology in the system of humanitarian knowledge: cultural and educational strategies: monograph / I. S. Bondarenko; State University "Zaporizkiy national university" of the Ministry of Education and Science of Ukraine. – Zaporozhye: ZNU, 2016. – 302 p.
4. Bugrim V.V. Imageology / Image Management: Teach. manual / Valentin Bugrim; Kiev National University of Taras Shevchenko. – Kyiv: Kyiv University, 2013. – 255 p.
5. Vergun D.V. Socio-cultural contexts of designing and functioning of the concept of image: author's abstract. dis ... Candidate of Philosophy Sciences: 09.00.03 / Vergun Denis Vladimirovich; Kiev National University of Taras Shevchenko. – Kyiv, 2017. – 20 p.
6. Vesnin V.R. Management / V.R. Vesnin. – Moscow: Prospect, 2006. – 502 p.
7. Witke N. Organization and single worker / N. Witke // Issues of organization and management.– 2017.– No. 3.– P. 45-58.
8. Vihansky O.S. Management: study for students of educational institutions of the medium professional education / O.S. Vihansky, A.I. Naumov.– M.: Gardariki, 2007.– 429 p.
9. Danilchuk L.O. Formation of professional-personal image of future specialists of financial and economic profile: dissertation. ped. sciences: 13.00.04 / Danilchuk Larisa Alekseevna; Zhytomyr state university of Ivan Franko - Zhytomyr, 2007. – 20 p.
10. Eropkin A. The image of the director: monograph / A. Eropkin. M.: Eksmo, 2006. – 341 p.

УДК 378.147

Ігор Коляда, Павло Юрчишин
НПУ імені М.П. Драгоманова
(м. Київ)

ВПЛИВ РОДИНИ, ДИТИНСТВА, ЮНАЦЬКИХ РОКІВ НА СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ МИТРОПОЛИТА УГКЦ ВОЛОДИМИРА СТЕРНЮКА

У статті І.Коляди, П.Юрчишина «Вплив родини, дитинства, юнацьких років на становлення особистості митрополита Володимира Стернюка» вперше в українській історіографії здійснено спробу проаналізувати роль родинного виховання, впливу батьків, оточення родини, вражень дитинства та подій юнацьких років на особистість митрополита УГКЦ Володимира Стернюка. На основі введених уперше у науковий обіг матеріалів автори спробували реконструювати найменший відомий період біографії видатного діяча УГКЦ, охарактеризувати не тільки особистісні, а і громадсько-політичні та геополітичні чинники, що визначили долю майбутнього митрополита УГКЦ Володимира Стернюка.

Ключові слова: УГКЦ, родинне виховання, батьківська педагогіка, суспільно-політичні процеси, біографістика, духовні ідеали, моральні орієнтири

И. Коляда, П. Юрчишин. Влияние семьи, детства, юношеских лет на становление личности митрополита УГКЦ Владимира Стернюка.

В статье И.Коляды, П.Юрчишина «Влияние семьи, детства, юношеских лет на формирование личности митрополита В.Стернюка», впервые в украинской историографии осуществлена попытка проанализировать роль семейного воспитания, влияние родителей, окружения семьи, впечатлений детства, событий юношеских лет на личность митрополита В.Стернюка. При использовании ранее малоизвестных широкому кругу исследователей материалов осуществлена попытка реконструировать менее изученный

период биографии выдающегося деятеля УГКЦ, раскрыть не только личностные, но общественно-политические и геополитические факторы, что повлияли на дальнейшую судьбу будущего митрополита УГКЦ Владимира Стернюка

Ключевые слова: УГКЦ, родительское воспитание, семейная педагогика, общественно-политические процессы, биографистика, духовные идеалы, моральные ориентиры

I. Koleda, P. Yurchyshyn. The influence of family, childhood and youth on the personality of the UGCC Metropolitan Vladimir Sternjuka.

In the article by I.Kolyada and P.Yurchishin "Influence of the Family, Childhood, and Youthful Years on Forming the Personality of Metropolitan V.Sternuk", an attempt was first made in Ukrainian historiography to analyze the role of family education, the influence of parents, the environment of the family, childhood impressions on the personality of Metropolitan V. Sternuk. With the use of materials previously unknown to a wide range of researchers, an attempt was made to reconstruct the less studied period of the biography of an outstanding figure of the UGCC, to reveal not only personal but socio-political geopolitical factors that influenced the future fate of Metropolitan Volodymyr Sternyuk

Key words: UGCC, parental education, family pedagogy, socio-political processes, biography, spiritual ideals, moral guidelines

Актуальність. Ключову роль у становленні особистості будь-якої людини, формуванні її духовних цінностей, а також його первинної взаємодії із суспільством відграє оточення, а саме сім'я. Кожна людська особистість є відображенням впливу на неї суспільства, та його моральних цінностей. Первинним оточенням, малим суспільством, куди потрапляє людина є її сім'я. Саме рівень морального розвитку та культури батьків, їхнє становище в соціальній стратифікації, вплив на суспільне життя, соціальні взаємозв'язки з іншими, традиції в сім'ї відіграють вирішальний вплив на розвиток особистості. Варто наголосити, що найближче оточення, т.б. родина, подає перші життєві уроки, передає власно здобутий життєвий досвід. Сучасний стан розвитку українського суспільства з його втратою традиційних цінностей української родини, духовних орієнтирів для молодого покоління обумовлює ознайомлення широкої громадськості з життям і діяльністю таких видатних українців, яких Блаженніший Любомир називав «моральними авторитетами». До них безперечно належить митрополит УГКЦ Володимир Стернюк. Це становить суспільну актуальність нашого дослідження. Наукова важливість нашого дослідження полягає у необхідності вивчення одного із аспектів проблеми, що потребує комплексного висвітлення, а саме аналізу впливу сім'ї, дитячих та юнацьких років на формування особистості майбутнього митрополита УГКЦ Володимира Стернюка, як чинників, які відіграли важливу роль у становленні його життєвих принципів та поглядів, духовних і моральних ідеалів, як майбутнього очільника УГКЦ в її катакомбний період існування та боротьби за її легалізацію.

Новизна дослідження полягає у дослідженні маловідомих фактів з біографії дитинства та років юнацтва Володимира Стернюка, зокрема впливу родини на становлення особистості майбутнього місцеблюстителя УГКЦ.

Українська греко-католицька церква упродовж сторіч свого існування для мільйонів українців стала символом рішучості у боротьбі за відстоювання української нації своїх прав та свобод в умовах колоніального гноблення. Саме греко-католицька церква стала одним із важливих чинників у протистоянні імперській політиці асиміляції українців, символом національної самоідентичності. Українська греко-католицька церква впродовж свого існування боролась за своє місце у християнському світі. І ця боротьба дала свої результати, нині УГКЦ є важливим не тільки релігійним, а і суспільним інститутом українства. Одним із її маловідомих для загалу українців, але видатним сином українського народу, якого ще за життя називали «Мойсеєм ХХ ст.», який зберіг церкву в період її заборони й гонінь є монах-редемпторист, політичний в'язень, місцеблюститель – Володимир Стернюк, який так визначав своє кредо: «...я хотів би довічно служити моєму українському народові пробуджувати в ньому віру і національну свідомість. Бог не вимагав від людини більше ніж вона здатна зробити... Я стараюсь працювати як можу, і надалі благословляти нарід на добрі діла» [11].

Майбутній борець за легалізацію УГКЦ Володимир Стернюк народився 12 лютого 1907 року в с. Пустомити, що на той час було частиною Королівства Галичини та Володимирії, Австро-Угорщини, в родині священика о. Володимира Стернюка, Щирецького декана й пароха села Пустомит церкви святого Миколая, що біля Львова, та його дружини Євгенії Коновалець. Фактично родина Стернюків, як відмічає о. Тарас Бублик, це сплав національного і духовного, що було характерне для Галичини початку ХХ ст., що було яскраво помітно в майбутньому, оскільки владика Володимир був дуже близький до української культури до української національної ідеї. Хоча його батько і був священиком, проте варто зауважити, що родина Стернюків не належала до жодної на той час відомої галицької священичої династії. Дід Володимира Стернюка був народним вчителем, а вже батько став священиком [4]. З Пустомит (тоді с. Волиця) походив відомий громадський та військовий діяч, сотник Українських Січових Стрільців Василь Кучабський [8с. 34].

Про ранні роки Володимира Стернюка відомо дуже мало. Основними джерелами для вивчення цього періоду життя є інтерв'ю. Дитинство владика кир Володимира проходило у душі релігійного та патріотичного виховання, яке відповідало ідеалам його родини. Окрім батьків, не менш важливий вплив на становлення особистості майбутнього митрополита мали також патріотично налаштовані брати батька Володимира – дядьки

(вуйки) Мирон і Петро, які також були священиками і борцями за права УГКЦ, а брат Євстахій не підписав акт воз'єднання з Російською православною церквою, за що був засуджений на 25 років ув'язнення та заслання, а після звільнення продовжив працювати у підпіллі. «В родині Стернюків був сплав національного і духовного. Через це митрополит вирізнявся своїм потягом до народної культури, патріотичним вихованням, яке отримав змалку... Тато і двоє братів – Петро і Мирон – перші в роду, хто стали священиками», – зазначає науковий співробітник Інституту історії Церкви, кандидат історичних наук о. Тарас Бублик [7].

Родина Стернюків, як відмічає о. Дмитрух, пов'язана сімейним зв'язками із представниками української інтелігенції: брат батька одружився із рідною сестрою української співачки Соломії Крушельницької. Мати, в свою чергу, походить із роду Коновальців, а саме, вона була рідною сестрою Михайла Коновальця – батька одного із ідеологів українського націоналізму, голови Проводу українських націоналістів, першого голови Організації українських націоналістів – Євгена Коновальця, що пізніше було використано радянськими спецслужбами для засудження о. Володимира як його небожа [10].

Важливе місце у процесі розвитку особистості майбутнього видатного діяча УГКЦ мали друзі та родичі сім'ї, що не раз відвідували оселю Стернюків. Так, в їхній хаті жив о. Возняк, який віддав свою дочку Марію заміж за рідного брата Степана Бандери. Як зазначає декан Пустомитівський, о. Степан Гриньків, в хаті Стернюків відбувались значні події, які впливали на історію їхнього краю [3].

У сім'ї Стернюків народилися четверо дітей. Донька Оксана-Віра, сестра владики, стала дружиною одного з засновників, однієї із перших скаутських організацій в Україні, Пласту – Северина Левицького. Ще одна сестра, Ірена, емігрувала за кордон.

Важливу роль у становленні особистості майбутнього владики Володимира Стернюка відіграла мати – Євгенія. Саме матері сім'я має завдячувати, що у ній завжди панував дух українського патріотизму та українських традицій. Виховання о. Володимира не було спрямовано виключно в лоні релігійності, а включало утвердження набагато ширшого світогляду – людини-борця. Мати прищеплювала йому любов до української музики, мистецтва, що дуже легко засвоювалось ним [7]. І тому, як на наш погляд, з ретроспективного ракурсу, то в ньому та його діяльності відчувалось поєднання церковної духовності з традиційними українськими уявленнями про життєві ідеали, що пов'язане з способом життя та атмосферою і духовними цінностями, що панували у родині.

Зважаючи на те, що владику Володимир народився в час, коли українці потерпали від колоніального гноблення, що яскраво виражалось в підтримці австрійською владою курсу на протиставлення українського і польського національних рухів одне одному, для забезпечення ефективного австрійського державного панування в Галичині, малий хлопчак зумів, увібрати у себе родинні національні цінності орієнтири і у майбутньому стати справжнім патріотом України [7].

У роки дитинства владику Володимира громадсько-політичне життя у Галичині відзначене активізацією українського національно - визвольного руху. Зростає активність українських політичних партій та громадських організацій. Найчисельнішою політичною партією в півавстрійській Україні була УНДП, яка репрезентувала ідеї української соборної державності. Ідеї партії мали значний вплив на світогляд та політичні уподобання батька Володимира, а отже й на майбутнього місцеблостителя УГКЦ у підпіллі. Українська греко-католицька церква, очолювана у цей період одним з найвидатніших її очільників митрополитом А.Шептицьким, активно і всіляко підтримувала український національний рух, ставши незрушимою силою у захисті інтересів пересічних українців. [7]

Дитинство майбутнього митрополита минуло під знаком значних зрушень у суспільстві та подій, які докорінно змінили долю не тільки всього краю, а й всієї України та світу: у віці семи років Володимир відчув всі негаразди війни, а саме – Першої світової війни початку ХХ ст. Варто зазначити, що воєнний конфлікт такого світового масштабу, перший в історії людства, був обумовлений суперечностями, що були породжені індустріальною стадією розвитку провідних європейських країн, яка викликала кризу у міжнародних відносинах. Основою цієї кризи стала темпи індустріальної модернізації, а саме — швидкі темпи розвитку ринкових відносин на основі здобутків технічного прогресу. Це, з одного боку, дозволило ряду державам Європи різко посилити темпи свого розвитку, вступити у боротьбу за переділ володінь колоніальних імперій, що клалась у попередню епоху, а з іншого — вкрай загострило соціальні, міжнаціональні та інші проблеми в суспільстві [6]. Ця криза, як і сама війна не оминула та не змогла не вплинути і родину Володимира Стернюка. Восні дії вперше безпосередньо зачепили місцевість, де мешкала родина Стернюків. 10-11 вересня 1914 року, коли в Лісневичах повністю згоріло 50 хат, а в Пустомитах росіяни спалили 5 хат. Під час відступу російської армії село знову потерпіло. 21 червня 1915 року, коли тут були бої, а з боку Милошович спалено 7 хат. Згоріли також панський двір, купальні і будинки при залізниці.

Війна, післявоєнні події у житті Галичини відзначені подальшим загостренням україно-польських відносин. Отець Володимир Стернюк у 1923 році так описав цю ситуацію: «Пустомити на дві третини польське село і є осідком ...польської боївки. Польські боївки понижили будинки, в яких містилися раніше наші товариства. Розкинули пам'ятник Т. Шевченкові. Побоями, висаджуванням вікон, киданням гранат до хат..., і ставленням через суд пригнобили наших людей, але не придавили». [8.c35] Тому родина приймає рішення переїхати до Львову. [1]

Народившись у часи Австро-Угорської імперії, Володимир розпочав навчання як учень народної школи. Здобувши освіту в початковій сільській школі, згодом — продовжив навчання у міській народній школі та Львівській академічній гімназії. Навчання у Львівській академічній гімназії співпало в часі із проголошенням ЗУНР та польсько-українською війною. Цікавою є історія цього навчального закладу. Академічна гімназія створена як складова частина Львівського університету (Академії), тому отримала назву «академічна». Початково була продовженням так званої академічної гімназії єзуїтів (початково колегії, 1591). Випускників гімназії зараховували до університету без вступних іспитів. Початково мала 5 класів, з 1818 р. — шість, від 1849 р. — 8-класна класична гімназія. Мовою викладання до 1849-го була латинська, згодом — німецька. З 1867 року всі навчальні предмети в початкових класах викладалися українською мовою, а з 1874 — в усіх класах. Перший випускний іспит («матура») українською мовою відбувся в травні 1878 р. Початково гімназія містилася в університетському будинку на вул. Театральній, в 1831–1862 рр. — в Бернардинському монастирі (в той період її також називали бернардинською)[1], з 1862 р. — в Народному Домі на вул. Театральній, 22. У 1907 р. «головний заклад» гімназії переїхав у новий будинок на вул. Л. Сапєги, 14 (тепер — вул. С. Бандери), а у Народному Домі продовжувала діяти її філія. У 1913/14 н. р. у гімназії навчалося понад 1100 учнів.

Під час російської окупації Львова у 1914–1915 рр. частина викладачів гімназії створили у Відні українські гімназійні курси; з осені 1915 р. відновлено навчання у Львові. За реформою 1932 р. Академічна гімназія реорганізована у 4-класову гімназію і три 2-річні ліцеї. Від 1933 р. до гімназії дозволено приймати також дівчат. У 1911 р. при Академічній гімназії виникли перші українські пластові гуртки. У 1912 році при цій гімназії була проведена перша пластова присяга. У 20-30-х роках ХХ століття значна частина учнів гімназії були членами української молодіжної організації «Пласт». В Академічній гімназії також діяли нелегальні юнацькі осередки Української Військової Організації та Організації Українських Націоналістів, до складу яких входили учні старших класів. Багато педагогічних і наукових досліджень викладачів Академічної гімназії опубліковано в щорічних «Справозданнях» («Звітах»). У 1939 році Академічну гімназію реформували у середню загальноосвітню школу (середня школа № 1), у 1941–1944 рр. — знову діяла як українська гімназія.

У ці ж роки юний Володимир вступив до однієї з українських патріотичних молодіжних організацій — Пласту [12].

Розуміючи усю складність ситуації, що склалась у краї, батьки не намагались змусити Володимира обрати шлях стати священиком, а надавали юному Володимиру зробити самостійний і вільний вибір майбутньої професії. Проте релігійне виховання, духовні орієнтири, що панували у родині, у чотирнадцятилітньому віці визначили певний інтерес підлітка Володимира до харизми католицьких монахів-редемптористів (Чин Найсвятішого Ізбавителя), яких митрополит Андрей Шептицький (1865 – 1944) в 1913 року запросив із Бельгії й які прийняли греко-католицький обряд, в Уневі біля Перемишлян, потім у Збоїсках біля Львова (гімназія з інтернатом, новіціат) [6].

Основною метою перебування монахів-редемптористів в Галичині стала організація активної проповідницької та місіонерської діяльності, що мало укріпити пересічних українців у вірі та підтримати післявоєнний дух. Менш важливими напрямком у діяльності редемптористів також була організація навчальних закладів – ювенатів. Найбільший центр українські редемптористи мали у Голоску біля Львова (дім філософсько-богословських студій), місійні доми існували у Станиславові, Ковелі на Волині (резиденція єпископа Миколи Чарнецького), у Львові (осідок протоігумена) і в Тернополі. Разом Галицька віце-провінція нараховувала на 1946 рік 96 членів. На Закарпатті редемптористи мали доми у Михайлівцях й у Хусті (24 членів).[5]

З метою отримання більш ґрунтовної освіти допитливий юнак вирішує вирушити до Бельгії – батьківщини перших редемптористів візантійського обряду в Україні. Слід зауважити, що рішення продовжити здобуття освіти в Бельгії Володимир прийняв самостійно [10]. Тому в 1921 році Володимир подорожує до Бельгії під опікою отців редемптористів й продовжує навчання. В одному із інтерв'ю митрополит Володимир зазначає, що він свідомо продовжив навчання в бельгійській гімназії, щоб «отримати знання, які необхідні священнослужителяві, який хоче працювати в католицькій церкві на благо України»[4]. Про віру у перспективність свого учня – українця, юного греко-католика, свідчить і той факт, що навчання і проживання отці монахи-редемптористи забезпечили власним коштом. Родині не довелось шукати досить значних як для неї коштів на навчання за кордоном свого улюбленця. Як пригадував сам майбутній душпастир: «саме це навчання відіграло в моєму житті дуже важливу роль»[4].

У своєму пізнішому інтерв'ю владика Володимир засвідчив, що цей крок не вимагав від нього обов'язку прийняти монаші обіти після закінченні гімназії в бельгійському місті Ессен. Але так сталося, що він виявив власне покликання до монашого служіння. Тоді у 1925р. він вступив до монастиря отців-редемптористів і розпочав навчання в університеті на філософському та богословському факультетах в Боплято та Лювені. [4]Закінчивши гімназію в м. Есхен біля Антверпена, в липні 1927 р. він вступив до новіціату Чину Найсвятішого Ізбавителя (ЧНІ) в м. СантТронд, водночас розпочавши університетські студії в Боплато та Лювені. Згодом, в 1931 році отримав ієрейські свячення з рук канадського греко-католицького єпископа Василя Ладика, який якраз у той час їхав до Канади через Бельгію. У тому ж році, сталась ще одна подія – Володимир

отримав довічні чернечі обіти [10]. Фактично владика готувався до іншого життя. Він мав бути місіонером. На його долю випало зовсім інше служіння як єпископа.

На тридцять років припадає його активна місіонерська діяльність. Проходив другий новіціат, тобто додаткове навчання для ефективнішої душпастирської діяльності в умовах тодішньої Галичини. У 1932 році о. Володимир закінчив богословські студії і повернувся на батьківщину з метою місіонерської діяльності на Західній Україні, адже саме тоді отці-редемптористи провадять активне місійне служіння за «сокальським кордоном», на Волині. Монахи згромадження на чолі з єпископом-святцем Миколаєм Чарнецьким (1884 – 1959) душпастирюють на землях, де царський режим свого часу знищив Українську греко-католицьку церкву. [6]

При цьому необхідно зазначити, що на час його повернення на батьківщину, політичні обставини для УГКЦ на тогочасній українській території були доволі непростими: розвал імперії, змагання за власну незалежну державу, українсько-польська війна, утворення Другої Речі Посполитої, де до українців ставилися як до другорядного народу, частини польської нації. У той час УГКЦ була представником українського народу, так би мовити – національною Церквою, тому до священників було багато претензій з боку польського керівництва. Водночас, редемптористи прагнули створювати місійні осередки на Волині, щоб не обмежуватися служінням тільки на Галичині [7].

Отже, монахам вдалося створити декілька центрів, зокрема – в Ковелі, де певний час перебував о. Володимир під керівництвом співбрата по Чину бл. єп. Миколая Чарнецького, онікувався «Братством Матері Божої Неустанної Помочі» [12].

Упродовж семи років, саме тут, серед інших місіонерів трудиться і отець Володимир. Не підозрюючи, яка місія йому випаде в майбутньому, отець В.Стернюк виконує звичайну працю, якою займаються звичайні отці-редемптористи. Попри шалений опір польської окупаційної адміністрації, праця редемптористів приносить плоди, як серед греко-католиків, так по trochu і серед православних. До 1937 року молодий отець служив на Волині, а відтак переїхав до Станіслава. З 1937 року живе в тодішньому Станіславі під егідою ще одного редемпториста – владика Василя Величковського [7]. Співпраця о. Володимира із тогочасним ігуменом Станіславівського монастиря ЧНІ В.Величковським, пізніше мала вирішальну роль у долі, адже у 1964 році, саме владика В.Величковський висвятив о. Володимира на єпископа [7].

У 1939 р. Червона Армія вторглася до Станіслава, де душпастирює В.Стернюк. досить швидко радянській владі на зміну прийшла нацистська окупація з її жахіттями нищівного нищення єврейського населення краю. Багато євреїв знайшли порятунок для себе в особі о. В.Стернюка. Його почали підозрювати служби СС, і двічі намагалися заарештувати. Йому довелося переховуватись. Найбільш безпечним місцем це був Львів, де великий авторитет митрополита Андрея Шептицького, потужного міжвоєнного керівника Української Греко-католицької церкви, дещо стримував репресивні наміри німців щодо греко-католицького духовенства [1]. У ці роки нацистської окупації о. В.Стернюк душпастирює у Львові в церкві Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії на вулиці Зиблікевича (нині Івана Франка). «В одній розмові Блаженніший Любомир Гузар згадував, як він в юності бував у тій церкві і слухав проповіді монаха Стернюка, які йому дуже подобалися», - розповідає о. Тарас Бублик [7].

Отже, як відмічає сам владика, що саме родина і саме в дитячому віці у його характері було виховано ті риси характеру і такі моральні цінності, які визначили його світогляд та духовні орієнтирі, що дозволили майбутньому місцєблюстителю УГКЦ Володимиру Стернюку гідно пронести той терновий вінок, покладений на його чоло Всемогутнім Владикою, коли існування УГКЦ було схожим до існування перших християнських громад в Римській імперії. [9]. Тому родинне виховання, роки дитинства та юності стали тим визначальним етапом у житті о. Володимира Стернюка, який сформував ті засади особистості, що стали вирізняли його серед однолітків і дозволили у майбутньому виконати свою місію життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Corley F. Obituary: Archbishop Volodymyr Sterniuk // Independent, 1997. – Oct. 7 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.independent.co.uk/news/obituaries/obituary-archbishop-volodymyr-sterniuk-1233894.html> ;
2. Володимир Стернюк: «Бог не вимагає більше» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/71270>.
3. Дмитрух С. Життя як подвиг для Христа: culticulum vitae монаха редемпториста місцєблюстителя і правлячого архієрея Києво-Галицької митрополії Володимира Стернюка. – Львів, 2007.;
4. Документальний фільм «Володимир Стернюк: Служіння у підпіллі» (Україна, 2010 р., реж. Андрій Стаськів) [Електронний ресурс]. Режим доступу: – <https://www.youtube.com/watch?v=pYMXHtEvRtk>
5. Документальний фільм «Ціною власного життя» (Україна, 1997 р.) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=U5hez1AZz1w>;
6. Енциклопедія українознавства: Словникова частина : [в 11 т.] / Наукове товариство імені Шевченка; гол. ред. проф., д-р Володимир Кубійович. — Париж ; Нью-Йорк : Молоде життя; Львів; Київ: Глобус, 1955—2003.
7. З відкритої лекції, присвяченої 110-літтю з дня народження Володимира Стернюка. Частина 1 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=ГСх-2EGxkYY>
8. Лаба В. Історія села Пустомити від найдавніших часів до 1939 року. — Львів, 2001. — 40 с.
9. Поліщук Н. «Мені не потрібні отці, я не маю храмів. Мені потрібні мученики!». До 110-ліття від дня народження Володимира Стернюка [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://risu.org.ua/article_print.php?id=66246&name=kaleido_digest&lang=ua&

10. Слідами сповідника віри Володимира Стернюка - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ichistory.org.ua/2016/04/18/slidy-spovidnyka-viry-volodymyra-sternyuka/>
11. Третяк М. Мої спогади про владика Володимира Стернюка // Офіційний сайт храму Свв. Ольги і Єлизавети [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.olha-church.org.ua/web/page/moyi-spogadi-pro-vladiku-volodimira-sternyuka/>
12. Митрополит Володимир про життя УГКЦ в підпіллі та її легалізація Стернюка - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=exMv7KBGPko&feature=youtu.be>

REFERENCES

1. Corley F. Obituary: Archbishop Volodymyr Sterniuk // Independent, 1997. – Oct. 7 [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.independent.co.uk/news/obituaries/obituary-archbishop-volodymyr-sterniuk-1233894.html> ;
2. Dmytruch S. Life as a feat for Christ: curriculum vitae of the Redemptorist monk of the local guardian and ruling bishop of the Kyiv-Halych Metropolitanate Volodymyr Sterniuk. - Lviv, 2007;
3. Documentary film "The price of one's own life" (Ukraine, 1997) - [Electronic resource]. - Access mode: <https://www.youtube.com/watch?v=U5hezIAZz1w>;
4. Documentary film "Volodymyr Sterniuk: Serving in the Underground" (Ukraine, 2010, directed by Andriy Stasky) [Electronic resource]. Access mode: <https://www.youtube.com/watch?v=pYMXHtEyRtk>
5. Encyclopedia of Ukrainian Studies: Dictionary part: [in 11 vols] / Scientific Society named after Shevchenko; Goal. Ed. Prof. Dr. Volodymyr Kubiyovych. - Paris; New York: Young Life; Lviv, Kyiv: Globus, 1955-2003.
6. Following the confessions of Volodymyr Sterniuk - [Electronic resource]. Access mode: <http://ichistory.org.ua/2016/04/18/slidy-spovidnyka-viry-volodymyra-sternyuka/>
7. Fromanopen lecture devoted to the 110th birthday of Volodymyr Sterniuk. Part 1 [Electronic resource]. Access mode: <https://www.youtube.com/watch?v=TCx-2EGxkYY>
8. Laba V. History of the village of Pustomyty from ancient times to 1939. - Lviv, 2001. - 40 p.
9. Metropolitan Volodymyr about the life of the UGCC in the underground and its legalization Sterniuk - [Electronic resource]. Access mode: <https://www.youtube.com/watch?v=exMv7KBGPko&feature=youtu.be>
10. Polishchuk N. "I do not need fathers, I do not have temples. I need martyrs!" To the 110th anniversary of the birth of Volodymyr Sterniuk [Electronic resource]. Access mode: https://risu.org.ua/article_print.php?id=66246&name=kaleido_digest&lang=en&
11. Tretyak M. My memories of the bishop Vladimir Sterniuk // The official site of the temple of St. Sv. Olga and Elizabeth [Electronic resource]. Access mode: <http://www.olha-church.org.ua/web/page/moyi-spogadi-pro-vladiku-volodimira-sternyuka/>
12. Volodymyr Sterniuk: «God does not require more» [Electronic resource]. - Access mode: <https://zbruc.eu/node/71270>

УДК 373.5.016:94(477)

Лисянська Д. С.
Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІСТОРИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано методи використання на уроках історії історичних документів, обґрунтовано диференційований підхід до опрацювання джерел різними віковими категоріями учнів, представлено методику поетапної роботи з документом та врахування психології сприйняття й готовності до самостійного аналізу інформації.

Ключові слова: історичний документ, фальсифікованість документу, поетапність дослідження документу, методичний прийом, проблемне питання.

Лисянская Д.С. Методика использования исторических документов на уроках истории Украины.

В статье проанализированы методы использования на уроках истории исторических документов, обоснован дифференцированный подход к обработке источника различными возрастными категориями учащихся, представлена методика поэтапной работы с документом и учета психологии восприятия и готовности к самостоятельному анализу информации.

Ключевые слова: исторический документ, фальсифицированность документа, поэтапность исследования документа, методический прием, проблемный вопрос.

Lysianska D. S. Methodology of using historical documents on the lessons of History of Ukraine

The article analyzes methods of using historical documents in the history lessons, based on a differentiated approach to source processing in different age groups of pupils, a method of step-by-step work with a document, and the consideration of psychology of perception and readiness for independent analysis of information.

Keywords: historical document, falsification of a document, stage-by-stage document studying, methodical reception, problem question.

Зі здобуттям незалежності Україна постала на новий етап свого розвитку, що привело за собою потребу в кардинально новому підході до викладання історії, використанні нових джерел та документів, новій інтерпретації уже раніше відомих фактів.

Шкільна освіта в таких умовах пережила добу докорінних змін. Проте, на сучасному етапі вчителю важливо переорієнтуватись, при цьому не відкидаючи позитивні та потрібні здобутки досвіду педагогів